

עין משפט
נר מצוה

צד:

אהני מעשיו דאי משתקלא חדא בו, צאחת מארבע דאי משתקלא חדא אחרימי נמי לא אולא לה טומאה כ"ע מורו דפטור דהוי כמו חזי זית ממנת גדול: **והא דתנן פטור דאפיק חצי זית ממת גדרא**, וה"ה דהוה מזי לאוקמיה כגון דליכא אלא חזי זית בלצד^א אלא

דניחא ליה לשנויי צחלי זית ממנת גדול דהוי רבותא טפי^ב דאי ליכא אלא חזי זית מן הכל פשיטא דפטור דווקא חזי זית אלב כזית ממנת גדול חייב אע"ג

דלא משתקלה זית אחר לא אולא טומאה מ"מ אהני מעשיו דמשמטכו לא גריר צמר המת וכשויאלו המת מן הצית וישאר כזית זה יטמא כל הצית ונמלא עשמה בהולאה זו הוה גורס טהרה: **ממחר גדרא**, לאו דווקא גדול אלא כלומר מז' זימים או ג':

אבל בבלי ד"ה חייב, היינו כרבי יהודה דמצינא צמלאה שאלה נריה לגופה ול"ת ודילמא רבנן כר"ש

קצירא להו ומנא ליה דמחייב צכלי ויש לומר דל"כ ילפגי צכלי להודיען כחן דרבנן והא דקאמר מהו דמימא רבנן צכלי נמי פטרי היינו פירשו דס"ל כר"ש וכדפרישית אלב רש"י פירש דפטרי משום דלא שייכא גזיה אלא צמר ואין נראה לר"י דבהא ליכא למיטעין דבכל צעלי חייס שייכא גזיה כדאמר לעיל המולש כנף חייב משום גזוז: **והוא שפירשו בלפי מעלה**, פירש בקונטרס כנגד ראשי אצבעותיו שזן למעלה כשמגביה ידיו ור"ת מפרש שכלפי גוף קרי כלפי מעלה^א כדאשכחן צפ"צ דנדה (דף ג:) דקאמר הנה העטרה למעלה והתם היינו לצד גוף^ב: **ופוקסת**, מה שפירש בקונטרס פוקסת היינו סורקת ציד או צמסרק אין נראה דגמרא משמע דהוי כעין טוויה וסריקה אינה כעין טוויה לל ועוד דל"כ היה שונה מורקת כדמתן (מזר דף מז.) מזיר חופף ומפספס אלב לא סורק^ג: **וכי דרך אריגה בכר**, ואף על גב דקולע נימין חשיבא אריגה כדלמרינן צפרין צמה אשה (טו לעיל ד' סד.) הכא צעזער לא חשיבא אריגה כמו צנגד ועוד דהכא אין סופה להמקיים שעומדת לסמירה:
המולש

המצניע פרק עשירי שבת

אף צמזיא אס המס לקוצרו, ולא תימא לא פטר אלא צמניחו לחוך דאין צורך לא לגופו של מוציא ולא לגופה של הולאה דאפילו הוא צורך המס פטור: **מר לחפור צו**, שהוה צורך המוציא: **מר לעשות לו טס ולחפור**, מרה שגדלף פיו וצריך להושיב עליו כמין טס דק שיהא רחוי

לחפור: להגיס ולקרוס: לאפוקיס לנרמליס, שהיה מוטל צביוון או גדליקה או צחמה וחי משום טלטול מניח עליו ככר או תינוק: **לא תעשה**, לאו דלא תסור^א כי הכא: **הפולש סימני טומאה**, שמי שערוה צננות שהצהרת מטמאה צהן: **והכוה אס המחיס**, מחית צשר חי והוה סימן טומאה צשאת והכוה זה לנעלה משום מחיס ולטהרה: **עובר בלא תעשה**, דהשמר צנגע הצרעת (דברים כד): **אחד מז'**, שלא היו צהן אלא שמי שערוה ומלש האלח: **חייב דשקלא לטומאה** שאין מטמאה צפחות מז' דהכי ילפינן לה צת"כ^ב שיער שנים וחייב מלקות: **מאי לאו הא דתני חייב דאפיק חזי זית מצוים**, דשקליה וצנריה לשיעורא: **והא דתני פטור דאפיק חזי זית מצוים ומחלה**, דאף על גב דמנאמס לשיעור לאו מילתא היא ולא אמרינן אהני דאי שקיל מנייה מרתא מו ליחא לשיעורא: **ממס גדול**, דלא אהני מידי: **בתני' וכן שערו**, מולש שער ראשו צדידו: **וכן הגודלס**, שערה: **וכן הכוולס**, עיניה: **וכן הפוקסת**, יש מרצותיו אומרים מתקנת שערה צמסרק או צידיה ויש שמפרשין טסה כמין צלק על פניה וכשנוטלו מטהם הצערי^ג: **רבי אליעזר דבמיס**, כהולס חטאת וחכמים אוסרין משום שבות וטעמא דרבי אליעזר מפרש צגמרא משום מאי מחייב: **גב' מחלוקס** ציד, צהא שנוטלן צידו ולא צכלי הוה דפטרי רבנן שאין דרך גזיה צקן צחול: **מהו דסימא צכלי נמי פטרי רבנן**, דאין כחן משום גזוז דלא שייך אלא צנמר צהמי: **מחלוקס לעצמו**, צהא הוה דמחייב ר' אליעזר שיכול לאמן ידו לעצמו לתקנו צלא כלי: **אלב לחצרו**, אין יכול לאמן את ידו ליטול יפה צלי כלי: **פשיטא צפרניו פתן**, של עצמו: **הנוטל מלא פי הווג**, מלא ראש המספרים: **חייב צשבת לרבנן צכלי לר' אליעזר אף ציד וזהו שיעורו**: **וכא סניא**, צההא צרימא: **צסיפא ולקרחס שהזירה מורה לא תשימו קרסה** (דברים יד) **שמים הוי קרסה מכלל דפי הווג לאו צ' שערוה נייהו**: **פניא נמי הינ**, כרצ יהודה דאמר שמים: **רבי אליעזר אומר**, צאחת הוה חייב ולא צעינן מלא פי הווג: **אחס חייב**, צעאחת הוה מקפיד שלא יהא נראה כוקן: **שמלס אשה**, ודקן הנשים להקפיד על כך ולהתנאות: **ציין**, כמין רצועות דקות הפורשות מעור האצבע קציב האצפורן: **שפירשו רוגן**, קריוצין לינתקן: **מי איכא מידי נו'**, כיון דצכלי חייב חטאת ציד איכא שבות גזירה אטו כלי: **כלפי מעלה**, לצד הצפורין המסילו לפרוש דקא מאעזרו לבי: **משום כופצס**, שמוליכה מכחול קציב העיץ עושה מאותו צלק כמין חוט: לעצמה

חייב עליה, הא ר' שמעון מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור עליה, וחוב לא דתנן ועל עקרב שלא תישוך בו', ואמרינן איכא דמתני לא אהא הצד נחש בשבת ומתעסק שלא ישכנו פטור ואם לרפואה חייב, מאן תנא אמר רב יהודה אמר רב רבי שמעון היא דאמר מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור עליה, וכן אמר שמואל כל פטורי שבת פטור אבל אסור בר מתי תלת דפטור ומותר, וחזא מנייניהו הצד נחש בשבת, וממאי דפטור מותר הוא, דתנן ועל עקרב שלא תישוך, ש"מ כי פליגי במתניתין במלאכה שאינה צריכה לגופה פליגי, וקשיא לן אי הכי קשיא דשמואל אדישמואל, אלהא אמר דפטור ומותר, וטעמיה מכופין קערה על גבי חנר, אלבא שמואל במלאכה שאינה צריכה לגופה כר"ש ס"ל, והא ק"ל דשמואל במלאכה שאינה צריכה לגופה כר' יהודה ס"ל, דתלת המימח שכינתו לא יתן לחובה צונן וכז', וכבי פירשנוה בפרק כירה דשמואל כר' יהודה ס"ל, הויא דאית ביה חיזק לרביס כגון חולת שבת מחבא שכינתו עקרב שלא תישוך, כגון חני בלחוד פליג שמואל על ר' יהודה, אבל במלאכה שאינה צריכה לגופה שמואל כריבי יהודה ס"ל, תנן התם בפ"ו דנענים תחולש סימני טמאה והכוה את המחיה עובר בלא תעשה, פי' שיער לכן שהקפ בשאת והכוה את המחיה להחבירו עובר בלא תעשה, עיקרה השמר בנגע הצרעת אלמא אל תצבירוהו ביד, וכדו' אבין א"ר אלעז דאמר כל מקום שנאמר השמר פן לא ילעוילי בל"ת, איתמר אם תלש נימא אחת של שיער לבן שהקפ בההרת משני נימין דברי הכל חייב, אחת ממשלש, רב נתמן אמר חייב אחי

מסורת הש"ס

א) [עירובין מא': מנילה ג':] נעיל ספ: ברכות יט: מנחת לו:
ב) נעשים פ"ו מ"ד, א) כמות כ: ע"ש, ד) ל"ז פי הווג צשבת חייב,
ה) [תוספתא פ"י ע"ש],
ו) [שם], ז) [דברים יז],
ח) [מנחת פירש א], ט) עיין לעיל סד: רש"י ד"ה ולא תיפוקס,
י) [נמנשה לעיל], כ) [ויע' מוס' מנחות יא, ד"ה מלמטה],
ל) [ויע'ע' מוס' כמותו ד: ד"ה ויפוקס וע' מוס' מ"ק ט: ד"ה ויפוקס מנחל היטב],

תורה אור השלם

1 לא יתקח כלי גבר על אשה ולא ילכש גבר שמלות אשה כי תעבתו יי אלהיך כל אשה אלהי דברים כב ה

הגהות הב"ח

א) (ג) אלב צכלי ד"ה חייב:
ב) תוס' ד"ה וכן דקי וכו', צפ' צמה אס הינ צ"ל מ ע"א צבי מתי מלמלה וע' עוד דקף סד ע"ש צפא ומהל צאלר צמו:

גליון הש"ס

גפ' ישר ר"ב בר יצחק לאפוקי לרבישילי ע"י סוה לו ע"צ מ"ה צשבת: שם אחת צשליש ע"י מ"ה צ' מם:

מוסף רש"י

גדול כבוד הבריות שדוחה את ל"ת שבתורה, דמצי (דברים כב) לא מוחל להנעלס, ומכיון דלכש גבר שמלות אשה כי תעבתו יי אלהיך כל אשה אלהי דברים כב ה

רבינו חננאל (המשך)

שבבא דשיבוי קרא (בראס) [בירקרת], וקאמרי לה רב נתמן בר יצחק לרבי יוחנן אהיה דמר בריה דרבנא האלקיס דעילית ביה את ודריית ליה, וקא מפרש לא תימא דכר' שיעור קא אמינא ולא כר' יהודה, אלא אפילו לר' יהודה דאמר מלאכה שאינה צריכה לגופה חייב עליה, הכא לנרמליס קאמינא דלית ביה חיובא, אע"ג דאיכא בשאר מילי איסורא [דרבנן] מרה"י או מרה"י לנרמליס, הכא שאני במקום כבוד הבריות שדוחה את לא תעשה, והאי לית לאו דלא תסור כדמפרש במנחות סוף פרק הקומץ, והאי פלוגתא דר"ש ור' יהודה בההיא מילא, איתאן היכא פליגי, אלא מדוקיינהו [במתכיון] (דמתניתין)

דאמרינן הקורע בחמתו ועל מותו וכל המקלקלין פטור, שנית מחמתו אחרתו קשיא, חמתו אחרתו נמי לא קשיא, הא רבי יהודה דאמר מלאכה שאינה צריכה לגופה איכא דאמרינן קורע בחמתו רב רבי שמעון היא דאמר מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור עליה, וכן אמר שמואל כל פטורי שבת פטור אבל אסור בר מתי תלת דפטור ומותר, וחזא מנייניהו הצד נחש בשבת, וממאי דפטור מותר הוא, דתנן ועל עקרב שלא תישוך, ש"מ כי פליגי במתניתין במלאכה שאינה צריכה לגופה פליגי, וקשיא לן אי הכי קשיא דשמואל אדישמואל, אלהא אמר דפטור ומותר, וטעמיה מכופין קערה על גבי חנר, אלבא שמואל במלאכה שאינה צריכה לגופה כר"ש ס"ל, והא ק"ל דשמואל במלאכה שאינה צריכה לגופה כר' יהודה ס"ל, דתלת המימח שכינתו לא יתן לחובה צונן וכז', וכבי פירשנוה בפרק כירה דשמואל כר' יהודה ס"ל, הויא דאית ביה חיזק לרביס כגון חולת שבת מחבא שכינתו עקרב שלא תישוך, כגון חני בלחוד פליג שמואל על ר' יהודה, אבל במלאכה שאינה צריכה לגופה שמואל כריבי יהודה ס"ל, תנן התם בפ"ו דנענים תחולש סימני טמאה והכוה את המחיה עובר בלא תעשה, פי' שיער לכן שהקפ בשאת והכוה את המחיה להחבירו עובר בלא תעשה, עיקרה השמר בנגע הצרעת אלמא אל תצבירוהו ביד, וכדו' אבין א"ר אלעז דאמר כל מקום שנאמר השמר פן לא ילעוילי בל"ת, איתמר אם תלש נימא אחת של שיער לבן שהקפ בההרת משני נימין דברי הכל חייב, אחת ממשלש, רב נתמן אמר חייב אחי

ב) ע"י מוס' לעיל דף ק' ע"א ד"ה הצד שהצילו קושיא זו צמס צה"ג וע"ש.

לא א מיי פטרי מהל' שבת הלכה ככ ופ"ו הלכה ככ סמג לאוין סה טושי"ע א"ח ס"י ש"א ספק צ:
לב ב ג מיי פ"י מהל' טומאת צרעת הלכה א סמג לאוין סמג:

לג ד ו ד ח מיי פ"ט מהל' שבת הלכה ח ט סמג לאוין סה טושי"ע א"ח ס"י שם ספק צ:

לד ט מיי פ"צ מהל' ע"ז הלכה י סמג לאוין ס טושי"ע א"ח ס"י שם ספק צ:

לה י כ מיי פ"ט מהל' שבת הלכה ט סמג לאוין סה טושי"ע א"ח ס"י שם ספק צ:

מוסף תוספות

א) דלא מהניא הוצאתו למידי, מי ה"יין, ב) [קמלי דלא אמרי] אהני מעשיו דאי מישתקיל מניה טפי אולה ליה טומאה דלא אמרי הכי אלא כבשני זימין או בבי' שערות, ומכין, ג) במקום שדרכב הצפורין כבשר, שטס לה"יין, T, וצריך ליהודי כחומר שניהם, מוס' ה"לש"ה

רב נסים גאון

גדול כבוד הבריות שדוחה את לא תעשה שבתורה, וזה הדבר מיוחד בלאו דלא תסור כמו שפירשו בברכות (דף יטו) בפרק מי שמתו, ומשכחת לה עוד בסוף פרק הקומץ (דף קז) בבסנת מנחות, תחולש סימני שערות, ומכין, ג) במקום שדרכב הצפורין כבשר, שטס הוה כלא תעשה, עיקר זה הוה מה שהדור החרב (דברים כז) השמר בנגע הצרעת, ואמרו דרבננו זיל בפירושו שזו הלשון הוה במקום לא תעשה, ובכל מקום שכתבו כמותר לא בא לומר אלא שלא תעשה אחרת, כרבי כמו שאמר' [עירובין דף צז] אמר ר' אבין אמר ר' איילעא כל מקום שנאמר השמר פן ואל אינו אלא לא תעשה, והדוריס חקב"ה את המצורע שלא יחרוץ מה שגראה אחרת, כד מסימני צרעת, מה ששכרו על כך עובר בלא תעשה, ומיכן אמרה המשנה תחולש סימני טומאה והכוה את המחיה עובר בלא תעשה, ומשכחת לה בספרי השמר בלא תעשה, בנגע זה שיער לבן, הצרעת זו המכה, ולפיכך הוצרכנו שיתיר לנו המילה בעת שתתראה כערלה צרעת, כמו שאמרו בפרק ר' אליעזר אומר אם לא הביא כלי (דף קלב) תנו רבנן מילה דוחה את הצרעת כר', ונו רבנן ימול עולתו ואצ"פ שיש שם בהרת, ומה יא מקיים השמר בנגע הצרעת בשאר מקומות חוץ מן המילה כר', ח"ל בשר ואצ"פ שיש שם בהרת, ובפרק ואלו תן הלוקין [פסחים כב] אמרו מתקין לה ר' אבהו ולחישוב נמי קוצץ בהרתו, ואחרתיה השמר בנגע הצרעת.

רבינו חננאל

אף במוציא את המת לקבורה, וטעמיה דר' שמעון דהוצאת המת לקבורה מלאכה שנינה צריכה לגופה היא וכל מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור עליה, ואשכחנן דרבא ס"ל דאף שמעון בהא מילתא, ואף סבירא ליה כר' נתן בההיא קמייתא, דתני בריש פירקא נוטל אדם את בנו והוא בידו, ואמרינן עלה אמר רבא הוציא תינוק [חזן וכיס תלוי לו בצאורו חייב, וליחייבי משום תינוק], דאב כר' נתן סבירא ליה דאמר יו נושא את עצמו

וליבטל כיוס לגבי תינוק, מי לא תנן ואת החי במיטה פטור אף על המטה, שהמטה טפלה לו, מטה לגבי חי מבטל לה כיס לגבי תינוק לא מבטל לה, הוציא תינוק מת וכיס תלוי לו בצאורו פטור, וליחייבי משום תינוק, (רבה) [רבא] כר' שמעון סבירא ליה [דאמר] כל מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור עליה, ומדקדקי רבנן בההיא דקא מפטר המוציא את המת, דחני מילי דהויא דלית ליה ריחא, דאי אית ליה ריחא נמצאת מלאכה שצריכה לגופה, ותניא בפרק א"ר עקיבא בסופיה, המוציא ריח רע כל שהוא, ואית לה להא מלאכה שיטתא בחלמוד א"י, ומילתא דמוכחא היא, אמר רבא ומודה ר' שמעון במרא לחפור בו וס"ת לקרות בו, דמאן דמפיך להו חייב, ודייקינן בה מאי אשמועינן רבא לאשמועינן הא מלתא, וכבר פשיטא [היא] דאי אמרת מר לחפור בה וס"ת לקרות בו מלאכה שאינה צריכה לגופה היא, הכי משכחת לה לר' שמעון מלאכה שהיא צריכה לגופה, ומחדרינן מהו דתימא לית ליה לרבי שמעון מלאכה שאינה צריכה לגופה עד דאיכא לגופה, כגון מר לעשות לו טס וס"ת להגיה, קמ"ל רבא דלא צריך האי כולה, אלא מר לחפור בו וס"ת לקרות בו מורד בו ר"ש [נמין], והוצאת המת דקא פטר בה ר' שמעון, דוקא מקרבן חטאת, אבל מינעב הכי אסור, דק"ל כל פטורי שבת פטור אבל אסור לרב מן תנן תלת, ולא שרי לכתחילה אלא היכא דכבדו לאפוקי [מפרש חיודי לנרמליס, או לעיוילי מרשות הרבים לנרמליס, אבל לאפוקין מרה"י לרשות הרבים או לעליויה מרשות הרבים לרה"י אסור, כדאק מפרשין מעשה דההוא